

Tas Latweefchu draugs.

1841. 7 August.

32^{tra} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Peterburges. Pehz paschas augsti zeeniga Keisera grahmatas no 12tas Juhli schinni gaddâ nekruhshchu=dohshchana notiks us scho wihsi, ka no teem gubbermenteem, kas rihta puffe, nems peez no tuhksstohsch dweshselem; bet Drelles-gubberments, kas lihds schim pee wakkara puffes peederreja, peederrehs taggad lihds pee rihta puffes. — Pahr teem tshetreem gubbermenteem: Kaluhga, Tuhla, Neshan un Tambow, no kurreem pehrnaja gaddâ nekruhshchus tadeht ne nehme, ka tur labbiba ne bija isdewusees, bet kurreem tok ihsten jau peenahjajs doht, un prohti: Kaluhgai peez un teem trim zitteem fesh no tuhksstohsch, — pahr teem taggad, winnu sawadas buhschanas deht, tâ irr nospreests, lai no ta gubbermenta Kaluhga preeksch pehrnaja gadda nem divus, — tas buhs taggad pa wissam septin no tuhksstohsch, un no teem trim zitteem gubbermenteem preeksch pehrnaja gadda trihs, — tas buhs taggad pa wissam aston no tuhksstohsch.

Peterburges polzeije ar sawadu sinnu pilfatneekem peeteifuse, lai kad to lohpu fehrgu, fo nosauz: Sibberies mehris, un kas jau divâs weetas tuwu pee Keisera dahrsa=pils Gatschina irr rahdijusees, arri pilfatâ paschâ nomannitu, jel tuhlin dohd sinnah tâ patt pee kwartahl=opjhra, kâ pee wezzaka polzeijes-doktera.

Muhfu zota lappa is Stokholmes fluddinaja pahr tahm garrahm kurpehm, ar fo tur taggad pa uhdens wirfu sahst staigahst; bet raug', nu jau arri eeksch Peterburges to paschu leetu isprohweja, un preezajajs, ka eet.

Is Rihges. Scho gaddu us muhfu willas tirgu atkal 6 lihds 7000 puddi (240,000 mahrzini) bija sawesti. Willas bija gan labbas, un arri warr uesteikt, ka drihs wissas labbi bija masgatas un ar sinnu eepaketas; bet pirzeju ne tif dauds arwaddajs, ka wissu us weetas buhtu warrejis pahrdohst; tapehzi lihds 2000 puddi wehl atlikke, kas nu gan pahr juhru us zittahm semmehm buhs ja=suhsta. Nismaksaja scho reis drufzin wairak, ne kâ pehrn: par to wissimalkaku 33 rublus fudr. pa puddu, par smalku 21 lihds 28 rubl., par pufflihdfigu 16 lihds 21 rubl., un par prostu 12 lihds 15 rubl.

Pehz Wahzsemmes awihses taggad Rihgâ effohst fabrikants, ar wahrdu Aloisius Maier, kas no Wirtemberges walsts dsimmis, un taggad no dsikas Kreemu semmes nahfoht us mahjahm. Effohst jaunus skunstigus rattinus isdoh.

majis, kas abbaſm roſkaſm deefgan darba dohdohſt, diwſfahrſtigu paweddeni wehrp-
joht un tà dauds laika taupohſt. Wiſch ne ween ſawâ dſimtent, bet arri dauds
weetâs Kreemu ſemmê jau ſchohs ſawus jaun' isdohmatus rattinus effohſt isdal-
lijs, un laudim eemahzjis, kâ ar teem wehrpt. Eekſch Peterburges patte Kei-
ſereene winnu effohſt apdahwinajuſe ar ſelta pulkſteni un winnam pawehlejuſe, lai
arri teem laudim eekſch Demidowa nabbagu namma ismahza us tahdu wiſſi wehrpt.

Is Frankfurtes = pilſata pee Main = uppes, Wahzſem mê. Ne
ſenn Wahz'ſem neeks, wahrâ Jakob Henrihzi, wedd diwus weſumus ahbotu
us pilſatu un tur trafteera = gaſpaſchaj pahrdohd par 20 guldeneem, ko winnam
ſchi arri pehz Wahzſemmes eeradduma us tizzibu, eekſch diwahm papihra rulli-
tehm eetihſus, eedohd. Bet ſemneeks, mahjas = weetâ nahzis, atrohſd, ka gaſpa-
ſcha, miſſedamees, winnam ſudraba = naudas weetâ irr eedemuſe ſelta = naudu un tà
winnam ne 20, bet 2000 guldenus par winna ahboteem maſſajuſe. Gohdâ
wihrs winnai tuhlin naudu neſs atpaffak, un — pahrnahzis arri ne maſ ne us
to dohma, zitteem to ſtahtſiſt, bet wehl gauſchi brihnojahs, ka mehſ, to tok dab-
bujuſchi ſinnaht, winnu tahda darba deht uſteizam, kaſ ikweenam gohdigam zil-
wekam peenahkaſs.

Is Ollenderu ſemmes. Eekſch Nutwerpenes pilſata preekſch pahri ned-
dekaſm katrà kaſermê pawehleſchana irr iſlaſta, kaſ tà patt ſaldateem un un-
teropzihreem, ka arri paſcheem wirſneekem pee leelas ſtrahpes wiſſus lahtu
wahrdus aiſleeds.

Is Schweizeru ſemmes. Tur tanni walſti, ko ſauz Wallis, Grâ Zuhli
atkaſ leela nelai me zaur uhdens pluhdem notiffuſe, kautgan eedſihwotaji
wehl pilnam naw atſpirguſchi no wiſſas tahs ſkahdes, ko winneem tee pluhti no
1834ta un 1839ta gadda bija padarrijufchi. — Swehtdeenas rihtâ, kad wehl
pulkſtens ne bija apſittis tſchetr, uſnahze tiſ ſtiprs weefulis, kaſda ir tee firm-
galwi tur ne warr peeminneht. Wehſch noplahwe itt kâ ar iſkaptu zittâ weetâ
leelu pulku ehku; weenai baſnizai eefpeede lohguſ ar tahdu ſpehku un tiſ pee-
peſchi, ka daſchs mahzitajs lehſchus ween warreja iſglahbtees. Zittai baſnizai
wehſchs weenâ azzumirkli norahwe tohrni lihds ar pulkſteneem. Sudmallas un
zittas ehkaſ pee uppes woi gluſchi tiſke iſpoſtitaſ wot no wilneem aiſweſtaſ.
Ohtrâ deenâ zittas uppes tiſ warreni gaſſahs leiâ, ka paſchâ leelzellâ uhdens
ſtahweja wihra augſtumâ; un ka weens poſteswihrs, ſawu dſihwibu ne behda-
dams, ar mohkaſm diwus zilwekuſ un ſirguſ iſglahbe, kamehr ratti no wilneem
tiſke aiſtrauti.

Darbu:rullis pa mehneſcheem; jeb mahziba, kaſdi darbi ſaimneekem ar
ſawu ſaimi ikkatrà mehneſt pehz kaſhtas jaſtrahda.

U u g u ſ t m e h n e ſ i.

Beidsama puſſe.

Pahr tihrumu = jeb druwu = lohpſchana. Kad ſemme preekſch ſeemas-
ſehjas jau gattawa taiſita, tad arri drihſ buhs laiſs feht. Kaſdâ laiſâ ihſti ja-
ſehj, to ſkaidri ne warr noteiſt, jo ne wiſſur irr weenada ſemme, nedſ arri ik-

gaddâ weenads ruddenis, nei weenada seema un ne arri weenada pawaffara. Labbi tam, kam wezza fehkla, ar ko semmi peeseht. Kam auksta un smagga mahlu semme, tam — pehz muhfu nepilnigahm dohmahm — jau no scha mehnescha eesahkuma lihds 15tai d. waijag' apseht un kam weegla smilts semmetas warr seht no puss scha mehnescha lihds pirmai September. Jo agraki sehj, jo plahnaki ja-sehj, ihpafchi labbâ semmê, fur katris grauds isdohdahs un lihds 10 stohbrus dsenn. Pee wehslakas fehshanas un kad fehkla naw itt riktiga, ja, sehj beesaki, jo tad daschs fehklas graudinsch eet pohstâ. Sewischki wahjâ semmê beesaki, bet kad ta pahr dauds wahja, tad arri ne geld dauds fehklu schkehrdeht. Kweefchi jo wairak miht drehgnu, smaggu un labbi fuhdotu semmi un winni druszin wehlaki sehjami ne kâ rudsi. Kweefchi dauds reis' teef maitati no tahdas sawadas ruhfas, ko wahziski fauz: Brand; schi tik lehti ne gaddisees, kad ar labbu, gattawu, skaidru un faufu fehklu kuhfi sehjis. — Leez wehrâ: Kad 3 gaddôs ar sawu fehklu effi sehjis, tad labbi buhs, ka eegahdasi zittu fwefchu, kas irr labba un kas sawadâ semmê auguse. Sehklai ihpafchi waijag' buht labbi un pilnigi gattawai un mehreni kaltetai. — Scha mehnescha beigâs daschôs gaddôs jau waffaraja nahk plaujama. Bet tē leez wehrâ: Kad meeschu stohbri jau dselteni, tad ne luhko pehz graudeem, woi tee irr zeeti woi mihksti, plauj tikkai steigdams; ir tad plaufchana ne skahdehs, kad falmi wehl ne ihsten' dselteni, bet tikkai dseltenigi buhs, un schahdi graudi jo labbi dihg. Usas tuhlin ja-plauj, kad irr padseltenas; ja gaidisi, kamehr pa wissam dseltenas paliks, tad mas ko dabbusi. — Schi mehnescha gallâ arri linni ja-noplehsch, ko woi no wezza eeradduma, woi fehklas deht lihds schim wehl drumâ turreji. Ar nopleksteem linneem ja-darra tâ, kâ jau mahzijam pagahjuschâ mehnesi. — Linnus arri warr istaisiht tik mihkstus kâ sihdi, un prohti, schahdâ wihse: Zaisi fahrmu no 1 dakas nedsehstu kalku un 3 dakahm behrsu pelnu, un scho fahrmu nokahj labbi skaidru. Nu eelez katlâ kahdas pagales ihfas malkas, klahj garkuhku falmus wirfû un us teem kalmeem usklahj lakkatu. Tad nemm linnus glihti pa buntehm, ne fajaukdams, isklahj tohs piersta beesumâ tē wirfû. Scheem wirfû atkal isklahj lakkatu un tad linnus wirfû un t. j. pr., kamehr katlis teef pilns. Nu leij to nokahstu fahrmu wirfû un kurr ugguni katlam appafschâ, fur lai kahdas stundas wirst. Tad ja-isnemem linni ahra un prischâ uhdeni ja-isfkallo; bet ja wehl naw gan, tad wehl reisu warr wirrinaht. Weidsiht, kad gattawi, rahmâ gaisâ ja-ischahwe. Nu wehl reis' ja-mihsta, ja-kulsta un ja-sufka, un tē tewim buhs mihksti un gluddeni linni. Zahs pakkulas geldehs seemas drehbês eelike bohmswillas weerâ.

Kad zitta darba naw, tad, ja tikkai labbi faufs laiks, warr sliktas un fuhnainas plawas labboht, un prohti, tahdâ wihse: rohj pa plawas widdu grahwi 4 pehdas dsillu un tik pat plattu; rohj shipi un tahs ismestas smiltis pee mallahm nolihdsini labbi. Geksch tahda grahwja no abbahm pusschm, kahdâ tahumâ no 100 pehdahm, ja-laisch zitti masaki grahwischi, prohti 1½ pehdas platti un pehdu dsilli. Zahs semmes, ko tē isweed, warr famest kaudsires un katra schahda kaudsire ja-sajauz ar wesumu fuhdu un druszin kalki. Schahdi

fuhdi geld ptawahm paschahm un druwahm. Kad tahdâ wihsê ifgaddôs tohs grahwjus istihristi, buhs ir ptawahm, ir druwahm labbums. Jo no tahm duhnahm, puflkeh m un tshuhfkschlejeem zinneem, kas ja-norohf, labbi fuhdi wairojahs. Kad tik ptawas wiffadi lihdsinahs un kohys, fuhna arween' wairak sudihhs un smalka sahle raddisees tai weetà. Labbi buhtu, kad arri warretu ar seena-seedeem apseht. — Suhnas arri warr ar dselsu ezzechu isezzeht, tshuppâ sakraut un fadedsinahf; schie pelni ar kalkeem samaisami un ar wehju issehjami pa ptawu. Warr arri fuhnas nihzinahf tahdâ wihsê, kad tikkai smiltis tahm uswedd, un prohtii: ruddeni tai laikâ, kad fuhnas seed. — Ja tewim sirgu fuhdu papilnam, tad jo labbak. Bet sinams, ka gan retti kam tik dauds sirgu fuhdu buhs. Ja deht pa wassaru allaschin iskaisi sirgu stellinus labbi beesi ar smiltim; sakrahj schahbus fuhdus papillam un, ar wirzi labbi samaisijis, iskaisi pa ptawahm. — Tad fuhna drihs paliks melna, tahs sehklites, kas isbirre pee pehdigas ptauschanas, usdihgs un ta dumbraja fuhna paliks pa wiffam pa fuhdeem un isdohs augligu sahli. Bet tas tik tur warr isdohsees, fur flapjuma deht fuhna aug; jo, fur tik lihds 4 pirfstu beesumâ ween melna smilts irr un tad faufa smilts ween, tur wolti publesees fuhnu isnihzinahf.

⚡ Tahs zittas mahzibas: pah obgu eetaifichanu un sehnehm, pah ettika-taifichanu un buhweschanu, pah mahleschanu un jumschanu, pah zetta labboschanu un ugguns fargafchanu, pah peena glabbafchanu un akkas rakfchanu, pah seena pfaufchanu un tas wehl wehrâ ja-leef, paleef arri wehl taggad spehka, kâ pagahjuschs mehneschs U. L.

Sinna, zil naudas 6. August-mehn. deenâ 1841 eefsch Nihges maksaja par daschahm prezzehm.

Par	Maksaja:	Subr. naudâ.		Par	Maksaja:	Subr. naudâ.	
		Rb.	S.			Rb.	S.
1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	60	1	pohdu (20 mahrzineem) waffu =	7	—
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1	20	—	tabafa = = = = =	—	65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	3	—	—	fweefta = = = = =	2	10
—	ausu = = = = =	—	75	—	dseltes = = = = =	—	75
—	frau = = = = =	1	60	—	linnu, frohna = = = = =	2	—
—	rupju rudsu = miltu = = =	1	60	—	brakka = = = = =	1	80
—	bihdeletu rudsu = miltu = =	2	10	—	fannepu = = = = =	—	90
—	bihdeletu kweeschu = miltu =	4	—	—	schkichtu appinu = = = = =	2	—
—	meeschu = putraimu = = =	1	90	—	neshkichtu jeb prezzes appinu	1	—
—	eefala = = = = =	1	20	—	muzzu filku, egju muzzâ = =	7	50
—	linnu = sehklas = = = = =	3	—	—	lasdu muzzâ = = = = =	7	75
—	fannepu = sehklas = = = = =	1	60	—	smalkas sahls = = = = =	4	—
1	wesumu seena, 30 pohdus smaggu	3	—	—	rupjas baltas sahls = = = = =	4	40
barrotu	wehrschu gaku, pa pohdu =	1	20	—	wahri brandwihna, pussdegga =	10	—
				—	dirdegga =	14	—

Lihds 5. August pee Nihges irr atnahfufchi 859 fuggi un aisbraufufchi 781.

Drihw drikkht. No Widssemes General-gubbernementes pusses: Dr. C. C. Napiersty.